

PHÂN TÍCH VỀ ĐẸP CỦA THÚY KIỀU TRONG CHỊ EM THÚY KIỀU

1. Phân tích về đẹp của Thúy Kiều trong đoạn trích Chị em Thúy Kiều

Về nghệ thuật miêu tả của Nguyễn Du, Lã Nhâm Thìn nhận xét: “Tả người đẹp mà độc giả cảm thấy đẹp thật, đẹp tuyệt. Đó là thành công mỹ mãn”. Điều đó quả vô cùng chính xác. Không chỉ đối với miêu tả thiên nhiên, mà nghệ thuật tả người của Nguyễn Du cũng vô cùng tài hoa, độc đáo. Dưới đôi bàn tay tài hoa, tấm lòng trân trọng, nâng niu người phụ nữ Nguyễn Du đã phác họa lên chân dung tuyệt đẹp, vượt ra ngoài mọi chuẩn mực của nàng Thúy Kiều.

Trong văn học trung đại, miêu tả chân dung con người thường ít xuất hiện. Ví như Vũ Nương, chỉ được Nguyễn Dữ phác họa bằng một câu văn ngắn ngủi: “Tính đã thùy mị nét na, lại thêm tư dung tốt đẹp”. Còn riêng đối với Nguyễn Du ông miêu tả chi tiết, kỹ lưỡng. Thúy Kiều là chị cả, con gái của Vương viên ngoại. Kiều và Vân mang vẻ đẹp toàn vẹn, tuyệt mỹ, những mỗi nàng lại mang những nét đẹp riêng, không thể hòa lẫn. Để làm nổi bật vẻ đẹp của Thúy Kiều, Nguyễn Du đã vận dụng thủ pháp đòn bẩy, miêu tả Thúy Vân trước. Và thủ pháp này đã tỏ ra vô cùng đắc dụng, sau bốn câu thơ miêu tả chân dung Vân ông tập trung miêu tả về đẹp của Kiều:

*Kiều càng sắc sảo mặn mà,
So bề tài sắc lại là phần hơn.*

Trong tác phẩm Kim Vân Kiều truyện của Thanh Tâm Tài Nhân, Thúy Kiều được miêu tả qua nhận xét của Kim Trọng: “Thúy Kiều mày nhỏ mà dài, mắt trong mà sáng, mạo như trăng thu, sắc tựa hoa đào”, chỉ miêu tả được vẻ bề ngoài, mà không tả được thần thái, phẩm chất bên trong của nhân vật. Còn trong câu thơ của Nguyễn Du miêu tả được cả thần thái nhân vật, Thúy Kiều mang vẻ mặn mà sắc sảo ở cả tài và sắc. Cái “mặn mà” ở Thúy Kiều khiến người ta nhìn thấy là say đắm, giống như uống một thứ rượu lâu năm, dù nhẹ, nhưng ấn tượng lại sâu sắc, dài lâu. Đặc biệt từ “càng” kết hợp với nghệ thuật so sánh nhấn mạnh, khẳng định vẻ đẹp nổi trội của Thúy Kiều. Dù chỉ dùng hai câu giới thiệu nhưng cũng đã cho ta hình dung ban đầu về một tuyệt sắc giai nhân, mang vẻ đẹp hiếm có xưa nay.

Nguyễn Du không đi miêu tả chi tiết như khi tái hiện chân dung Thúy Vân, bức tranh vẽ chân dung Thúy Kiều chủ yếu thông qua bút pháp gợi tả cùng hình ảnh ẩn dụ qua đôi mắt: Làn thu thu thủy, nét xuân sơn

Đôi mắt của Kiều trong vắt, sáng long lanh như làn nước mùa thu, thể hiện một con người thông minh nhanh nhạy. Đôi mắt ấy sâu thẳm, đầy sống động, linh hoạt, cho thấy một tâm hồn đa sầu, đa cảm. Đôi mắt ấy như biết nói, biết thì thầm, đó là chiều sâu nội tâm của nàng. Hình ảnh ước lệ, ẩn dụ “nét xuân sơn” gợi lên dáng vẻ đôi lông mày thanh mảnh, sắc nét như dáng núi mùa xuân. Đôi lông mày ấy càng tôn lên vẻ đẹp đôi mắt Thúy Kiều, khiến cho cả gương mặt bừng sáng, trẻ trung, tươi tắn. Vẻ đẹp của Kiều là vẻ đẹp vượt ngưỡng, vượt qua khỏi chuẩn mực thiên nhiên mà văn học Trung đại vốn lấy để làm quy chuẩn. Bởi vậy mà:

Hoa khen thua thắm, liễu hờn kém xanh.

Nghệ thuật nhân hóa qua hai từ “hờn, ghen” đã cho người đọc thấy thiên nhiên sinh sự đố kị, ghen ghét trước vẻ đẹp của Thúy Kiều. Đây là điềm báo chẳng lành cho số phận nàng sau này. Đặc biệt trong hai câu kết khi nói về nhan sắc Thúy Kiều, Nguyễn Du đã dành những lời ca ngợi về vẻ đẹp hoàn thiện, hoàn mỹ: Một hai nghiêng nước nghiêng thành/ Sắc đành đòi một tài đành họa hai. Thành ngữ “nghiêng nước nghiêng thành” đã nhấn mạnh vẻ đẹp toàn mỹ của nàng, vẻ đẹp ấy không có bút nào có thể lột tả hết, một vẻ đẹp

mặn mà, nồng nàn, làm say đắm lòng người. Nhưng sau câu thơ đó là lời dự báo đầy lo sợ về những bất trắc, sóng gió mà đang đợi chờ Kiều ở phía trước.

Để làm nổi bật chân dung Thúy Kiều, Nguyễn Du đã vận dụng tài tình bút pháp ước lệ tượng trưng làm nổi bật vẻ đẹp toàn mỹ, vượt qua khỏi quy chuẩn thiên nhiên. Đồng thời là biện pháp đòn bẩy, miêu tả Vân trước sau đó miêu tả Kiều cũng góp phần không nhỏ làm nổi bật nhan sắc Thúy Kiều.

Với những hình ảnh ẩn dụ, tượng trưng tinh tế chính xác Nguyễn Du không chỉ dựng lên bức tranh chân dung của nàng Kiều mà còn là bức tranh tinh thần của nàng. Một người con gái nhan sắc tuyệt đẹp, tâm hồn sâu sắc, nhạy cảm. Bức tranh ấy còn mang tính chất dự báo về cuộc đời nàng, vẻ đẹp vượt chuẩn mực tự nhiên, khiến hoa ghen, liễu hờn dự báo tương lai sóng gió, vất vả của Kiều sau này.

2. Phân tích, cảm nhận về vẻ đẹp của nhân vật Thúy Kiều trong đoạn trích "Chị em Thúy Kiều"

Kiệt tác "Truyện Kiều" của đại thi hào Nguyễn Du hơn 200 năm nay làm say đắm lòng người không chỉ bởi giá trị xã hội sâu sắc, tư tưởng, quan niệm tiến bộ mà còn làm say đắm lòng người bởi những đoạn thơ miêu tả chân dung đạt đến độ uyên bác. Một trong số đó là đoạn trích "Chị em Thúy Kiều" với bức chân dung tuyệt đẹp của Thúy Kiều.

Trong bức chân dung Thúy Vân, Nguyễn Du miêu tả chi tiết chân dung nàng với vẻ đẹp đài cát, cao sang, quý phái hơn người. Vẻ đẹp của Thúy Vân đạt chuẩn thước đo thẩm mỹ của chế độ phong kiến. Cô em đã đẹp như thế nhưng cô chị còn đẹp hơn. Vẻ đẹp của Thúy Kiều vượt lên trên khuôn mẫu, ràng buộc trước đó. Cái đẹp đó là cái đẹp của vẻ "sắc sảo" và "mặn mà":

*"Kiều càng sắc sảo mặn mà
So bề tài sắc lại là phần hơn"*

Nhà thơ đã cố tình nhấn mạnh các từ "càng", "phần hơn". Cô chị không chỉ đẹp hơn em mà còn tài giỏi hơn em. Nhắc đến vẻ đẹp của mỹ nhân xưa, người ta thường nghĩ đến vẻ đẹp liễu yếu đào tơ. Bởi vậy sự sắc sảo, mặn mà của Kiều hẳn là điều đặc biệt.

Khi dựng lên bức chân dung Thúy Vân, Nguyễn Du thể hiện nghệ thuật miêu tả toàn diện còn với Thúy Kiều, Nguyễn Du lại thiên về tả khái quát với những nét vẽ nhẹ nhàng, thanh thoát. Ngòi bút chấm phá cùng bút pháp ước lệ cổ điển, Nguyễn Du khiến người đọc chìm đắm vào vẻ đẹp của đôi mắt Kiều:

"Làn thu thủy nét xuân sơn"

Hội họa cổ điển phương Đông có những bút pháp khá độc đáo: lấy điểm tả diện, họa vân hiển nguyệt. Nguyễn Du cũng sử dụng bút pháp này, chỉ gọi tả "làn", "nét" mà đã dựng lên bức chân dung của một mỹ nữ tuyệt sắc. Đó là đôi mắt trong sáng, long lanh, thăm thẳm, tinh tú và ấm áp như hồ nước mùa thu ẩn dưới đôi lông mày thanh tú, kiều diễm như dáng núi mùa xuân. Vẻ đẹp của đôi mắt Kiều kết tinh tinh hoa của trời đất, của núi thẳm, sông dài; của những êm ả, dịu dàng của mùa thu và những trong sáng của mùa xuân. Chọn tả đôi mắt Kiều là một dụng ý của Nguyễn Du bởi đôi mắt là cửa sổ của tâm hồn. Đôi mắt biết nói ấy phản ánh một tâm hồn đa cảm, một trí tuệ tinh anh. Nguyễn Gia Thiều đã lấy cảm hứng từ vẻ đẹp đôi mắt người cung nữ:

"Khóe thu ba gợn sóng kinh thành"

Đôi mắt người cung nữ ở đây được miêu tả rất đẹp, gợi ra vẻ sắc sảo, dữ dội chứ không ấm áp như đôi mắt Kiều.

Vẻ đẹp nhan sắc của Kiều được đặt trong mối quan hệ với thiên nhiên:

"Hoa ghen thua thắm liễu hờn kém xanh"

Các từ "hờn", "ghen" được sử dụng với nghệ thuật nhân hóa để nói lên thái độ ghen ghét, đố kỵ của thiên nhiên trước vẻ đẹp vượt ngưỡng của Kiều. Vẻ đẹp đó còn được đặt trong mối quan hệ với con người. Đại thi hào đã dùng điển tích "ngiên nước nghiêng thành" để khẳng định vẻ đẹp sắc nước hương trời của Kiều có thể sánh với vẻ đẹp của những mỹ nhân mà lịch sử đã ca tụng.

Xinh đẹp là vậy nhưng sinh ra nàng lại có sẵn trí tuệ thông minh trời phú do đó mà đa tài: đàn, ca, họa, làm thơ, soạn nhạc. Đặc biệt tài đàn của Kiều đã trở thành năng khiếu, sở trường. Kiều giỏi đàn đến mức soạn riêng cho mình một bản đàn bạc mệnh, chính là tiếng lòng, là trái tim đa cảm của Kiều. Tuy nhiên người xưa đã từng nói:

*"Một vừa hai phải ai ơi
Tài tình chi lắm cho trời đất ghen"*

hay "Chữ tài liền với chữ tai một vần"

Điều đó báo trước cho một số phận cay đắng, trầm luân, bất hạnh, gợi ra một nàng Kiều đa sầu, đa cảm, đa đoan,

Qua bức chân dung tuyệt sắc giai nhân, Nguyễn Du đã sử dụng bút pháp ước lệ cổ điển, từ ngữ trau chuốt, gợi tả, gợi cảm cùng các thủ pháp nghệ thuật so sánh, nhân hóa, điển cố đẹp hòa cùng với ngòi bút miêu tả chấm phá tài ba để xây dựng vẻ đẹp khuynh thành đảo quốc của Kiều.

Dựng lại bức chân dung mang tính cách số phận của Kiều, Nguyễn Du đã thể hiện tấm lòng trân trọng, mến mộ của mình đối với người con gái bạc mệnh.

www.eLib.vn

3. Cảm nhận về vẻ đẹp và tài năng của Thúy Kiều trong Chị em Thúy Kiều

Nguyễn Du là một trong những cây đại thụ của nền văn học dân tộc với nhiều áng văn bất hủ, nổi bật nhất trong số đó là kiệt tác "Truyện Kiều". Ra đời dựa trên cuốn tiểu thuyết "Kim Vân Kiều truyện" của Thanh Tâm Tài Nhân, tuy nhiên, Nguyễn Du đã thổi một làn gió mới khiến cho một câu chuyện vốn tẻ nhạt trở nên hấp dẫn, sinh động và mang ý nghĩa nhân sinh sâu sắc. Trong số các nhân vật của mình, Thúy Kiều là nhân vật được Nguyễn Du khắc họa chân thực và sinh động nhất cả về vẻ đẹp lẫn tài năng. Qua đoạn trích "Chị em Thúy Kiều" ta sẽ thấy rõ điều đó.

Đoạn trích nằm ở phần đầu của tác phẩm: "Gặp gỡ và đính ước". Thúy Kiều và Thúy Vân được miêu tả là hai nàng "tố nga" - vừa thông minh lại xinh đẹp hiếm có trong thiên hạ. Hai chị em "mỗi người một vẻ mười phân vẹn mười". Với bút pháp ước lệ tượng trưng, Nguyễn Du đã ngụ ý miêu tả vẻ đẹp của em gái Thúy Vân trước để làm đòn bẩy, làm nổi bật lên vẻ đẹp "phần hơn" của cô chị Thúy Kiều:

*"Kiều càng sắc sảo mặn mà
So bề tài sắc lại là phần hơn"*

Nếu Thúy Vân được miêu tả là một cô gái "trang trọng khác vời" với "khuôn trăng đầy đặn" và "nét ngài nở nang" thì Thúy Kiều lại càng "sắc sảo mặn mà" hơn bội phần. Thúy Kiều có vẻ đẹp của một tuyệt thế giai nhân, nghiêng nước nghiêng thành. Không chỉ vậy, nàng còn giỏi cầm, kỳ, thi, họa. Bởi vậy, so về "sắc" hay "tài" thì Kiều đều giỏi hơn Vân một phần. Câu thơ đầy ngụ ý, mở ra cho người đọc thấy được vẻ đẹp và tài năng của nàng Kiều. Để làm nổi bật hình tượng nàng Kiều, đầu tiên, Nguyễn Du tập trung miêu tả vẻ đẹp nhan sắc của nàng:

*"Làn thu thủy nét xuân sơn
Hoa ghen thua thắm, liễu hờn kém xanh"*

Bút pháp ước lệ tượng trưng được sử dụng có hiệu quả trong việc khắc họa vẻ đẹp của Thúy Kiều. Khuôn mặt nàng là một khuôn mặt vô cùng thanh tú, được so sánh như làn nước mùa thu, như dáng núi mùa xuân. Nếu khi miêu tả nàng Vân, Nguyễn Du tập trung miêu tả từng chi tiết thì đến nàng Kiều, ông chỉ tập trung khắc họa đôi mắt xinh đẹp, biết nói của nàng. Đó là một đôi mắt xanh, biêng biếc như làn nước trong vắt của mùa thu cùng đôi lông mày thanh thoát như dáng núi mùa xuân. Đôi mắt ấy tuyệt đẹp, chất chứa bên trong là một tâm hồn yêu đời, yêu cuộc sống. Nghệ thuật lấy điểm tả diện, tác giả chỉ cần đặc tả đôi mắt thôi cũng đủ để làm bật lên vẻ đẹp yêu kiều, thướt tha, trong sáng của cô tiểu thư đài các.

Chính vẻ đẹp vượt ra khỏi những nét đẹp chuẩn mực thông thường của người phụ nữ trong xã hội phong kiến của Kiều đã khiến cho "hoa ghen", "liễu hờn". Câu thơ như một lời dự báo của Nguyễn Du dành cho nàng. Có chăng, cuộc đời nàng Kiều sẽ gặp phải truân chuyên vì những kẻ mưu mô, hẹp hòi sẽ ghen, hờn với tài sắc "mười phân vẹn mười" của nàng? Nếu Thúy Vân có cuộc sống khiến vạn vật phải "thua", "nhường" thì Thúy Kiều lại trái ngược. Nó dự báo cho một cuộc đời đầy giông bão, trắc trở sắp ập đến với nàng. Bằng đôi ba câu ngắn ngủi, Nguyễn Du đã dựng nên vẻ đẹp về ngoại hình của Kiều. Với nét vẽ của một người họa sĩ, ông đã vẽ lên bức họa chân dung nàng Kiều với vẻ đẹp của một trang giai nhân tuyệt thế. Vẻ đẹp ấy hoàn mỹ như một bức tranh thủy mặc: Có núi, có trời, có sắc nước mùa thu.

Không chỉ trầm trồ bởi vẻ đẹp của nàng Kiều, người đọc lại càng ngưỡng mộ tài năng thiên bẩm của nàng:

*"Sắc đành đòi một tài đành họa hai
Thông minh vốn sẵn tính trời
Pha nghề thi họa đủ mùi ca ngâm"*

*Cung thương lầu bạc ngũ âm
Nghề riêng ăn đứt hồ cầm một chương
Khúc nhà tay lựa nên chương
Một thiên bạc mệnh lại càng não nhân"*

Yêu thương Kiều, Nguyễn Du đã miêu tả nàng bằng những mỹ từ. Nếu về sắc, nàng là số một thì về tài, không ai dám đứng thứ hai trước nàng. Nguyễn Du ca ngợi Thúy Kiều tột bậc, nàng là một trong số những mỹ nhân hiếm có trong thiên hạ, vừa có cả sắc, vừa có cả tài. Vốn sẵn tính thông minh, Thúy Kiều vừa "pha nghề thi họa" lại cũng "đủ mùi ca ngâm". Như vậy, cả bốn kỹ nghệ cầm - kỳ - thi - họa nàng đều thành thạo. Thế nhưng nổi bật nhất trong số đó là tài đánh đàn của nàng. Tiếng đàn ngân nga cất lên với "lầu bạc ngũ âm" vô cùng thành thực và êm tai, thậm chí vượt xa những người con gái tài giỏi khác một bậc "ăn đứt hồ cầm một chương". Thử hỏi mấy ai trong thiên hạ có được tài đánh đàn khéo léo, uyển chuyển giống như nàng?

Tuy tài năng là vậy nhưng Nguyễn Du cũng ngầm dự báo số phận éo le của Kiều bởi bản nhạc mà nàng thường đánh là bản "Bạc mệnh" vô cùng "não nhân". Là một người con gái yêu kiều dịu dàng, thế nhưng nàng Kiều lại thường thích những bản nhạc u sầu, buồn bã. Điều đó như đã vận vào chính số mệnh của nàng. Bản bạc mệnh nàng đánh cho ai? Hay là đánh cho chính mình? Nàng không hề hay biết rằng, sắp tới nàng sẽ bước vào trang mới của cuộc đời cuộc đời với rất nhiều khổ đau và tủi nhục.

Như vậy, Nguyễn Du đã thành công phác họa bức chân dung của Thúy Kiều về cả sắc đẹp lẫn tài năng. Đó là một vẻ đẹp tuyệt mỹ khiến cho trời xanh đỏ kị, một tài năng vượt trội khiến cho ai cũng phải thán phục, trầm trồ. Thế nhưng, số phận nàng Kiều sẽ không thể tránh khỏi những truân chuyên như Nguyễn Du đã từng ca thán:

*Đau đớn thay phận đàn bà
Lời rằng bạc mệnh cũng là lời chung.*

Bằng bút pháp ước lệ tượng trưng, nghệ thuật lấy điểm tả diện, lấy thiên nhiên làm thước đo cho vẻ đẹp con người, Nguyễn Du đã thành công khắc họa chân dung vẻ đẹp và tài năng của Kiều. Đặc biệt, tác giả sử dụng thành công thủ pháp đòn bẩy : Tả Thúy Vân trước để làm đòn bẩy nổi bật vẻ đẹp của Thúy Kiều. Phải yêu thương nhân vật của mình thì ông mới có thể xây dựng được hình tượng nàng Kiều tuyệt đẹp, khiến bạn đọc phải trầm trồ đến vậy.

Đoạn thơ khép lại mang tới những dư âm sâu sắc trong lòng bạn đọc. Đó là dư âm về tài năng của Nguyễn Du, về ý nghĩa nhân sinh sâu sắc được chuyển tải trong những câu thơ. Ca ngợi vẻ đẹp của người phụ nữ là cảm hứng muôn đời, có ý nghĩa từ xa xưa cho đến hiện tại. Quả không sai khi người ta nhắc đến Nguyễn Du là "một tài năng lớn, một nhân cách lớn"